

הקרקע המשועבדת לו, אף שביט דין לא נתנו לו עדיין את הקרקע, כיון שזמנן הפירעון נעשית שלו, ואין הלוה יכול לסלקו במעות (ספר התרומות מג ב, ד, ודבר שמואל בדעת ר"י כאן). ויש סוברים, שגם לאחר זמן פירעון אין המלוה יכול למכור את הקרקע של הלוה ללא גביית בית דין (ספר התרומות בשם יש אומרים, ושו"ת הרשב"א א אלף קיא בשם הרמב"ן). ■ להלכה הובאו שתי הדעות (שו"ע חו"מ קג, ו, וראה בתומים שם, ה).

זִקְפָן עָלָיו בְּמַלְוָה, אבל אם לא היה זוקף את החוב במלוה, לא היה צריך שמעון לשלם ליתומיו של ראובן את המעות שהיה חייב לאביהם על הקרקע, כיון שיכול לטעון שתפס את הכסף בחיי ראובן ולא פרע לו את חוב דמי הקרקע, כדי לגבות ממנו את חוב האחריות שהתחייב לו, ואם תופס כסף מחיים, יכול לגבות ממנו גם לאחר מיתה (כמבואר בכתובות פד ב), אך כיון שזקף את החוב במלוה אינו יכול לטעון כך, שהרי הטעם שלא פרע את חובו לראובן הוא משום שעדיין לא הגיע זמן הפירעון, ולא משום שתפס (תוס'; תוס' רבינו פרץ, וראה קרני דאם כתובות צא, ב ג שתמה, מדוע זה נחשב תפיסה מחיים, הרי חוב האחריות נוצר רק לאחר מיתת האב).

וּפְיִסְיָה בְּזוּזֵי, ומכיון שקנה את הקרקע באחריות, הריהו עומד במקום המוכר, וכשם שהמוכר היה יכול לשלם כסף למלוה במקום הקרקע שמשועבדת לו, כך הלווקח שעומד במקומו יכול לשלם כסף במקום הקרקע, אבל אם קנה קרקע שלא באחריות, אינו יכול להכריח את המלוה לקבל כסף במקום הקרקע (מהרש"א כתובות צב, א ד"ה בפרש"י בד"ה ופייסיה, וראה עוד פני יהושע שם).

דִּינָא הוּא דְאָתָּו בְּנֵי רְאוּבֵן וְכוּ', והטעם שהגמ' משמיעה דין זה במקרה שהלווקח שילם לבעל חוב כסף, ולא במקרה שבעל החוב גבה את הקרקע בחובו, ללמדנו שגם כששילם כסף אינו יכול לטעון שכסף זה הוא הכסף שהיה חייב למוכר תמורת הקרקע (תוס'). ויש מפרשים, שרק אם הלווקח שילם לבעל החוב כסף, יכולים היתומים לתבוע ממנו את החוב שהיה חייב לאביהם, אבל אם הבעל חוב גבה את הקרקע בחובו, אינם יכולים לגבות כסף מהלווקח, כיון שיכול הלווקח לטעון שנתן לו את הקרקע מדן 'שיעבודא דרבי נתן', שהרי אם היתומים היו גובים את הקרקע מהלווקח, היה בעל חוב מוציא אותה מהם, שהרי היא משועבדת לו, ונמצא שהלווקח נתן אותה במקומם לבעל החוב, אבל אם שילם הלווקח לבעל החוב כסף, אינו יכול לטעון ששילם לו במקום היתומים, כיון שיתומים לעולם אינם משלמים מטלטלים לבעל חוב של אביהם (ר"ן כתובות צב, א ד"ה ופייסיה; שפת אמת).

אִי פִּיקַח שְׁמַעוֹן מִגְּבֵי לְהוּ אֲרַעָא וְכוּ', ואף שכל לוח שיש לו מעות אינו יכול לשלם את חובו בקרקע (כמבואר בכתובות פו, א), מכל מקום יכול לטעון שאין לו מעות (ע"פ רש"י, וראה ביאור הגר"א חו"מ ט, ט שתמה, איך הגמ' נונתנת עיצה של רמאות, וראה עוד פני שלמה). ויש מפרשים, שבמקום שיש לו הפסד מתשלום מעות, יכול לכתחילה לפרוע את חובו בקרקע (תוס' כתובות צב, א ד"ה אי פיקח). ויש מפרשים, שכיון שחוב זה נוצר בגלל קניית קרקע זו, אינו בדין שיצטרך לשלם מעות דוקא ולהפסיד על ידה, אלא יכול לשלם את חובו בקרקע זו ולחזור ולגבותה מהם. אכן, בקרקע אחרת אינו יכול לפרוע את חובו (ב"ח חו"מ קא, א, בדעת הרמב"ם, וכע"ז מהר"ם חלאוה כאן בשם הראב"ד, וראה עוד קצות החושן שם, ה).

וְאֵתִי מַלְוָה וּפְרִיקָה, מההקדש בדבר מועט. ודין זה מדרבנן הוא, כדי שלא יאמרו הקדש יוצא בלא פדיון, אבל מדאורייתא אינו צריך לשלם, כיון שהקרקע משועבדת לו. ומה שאמר רבא (כתובות ט, ב) 'הקדש חמץ ושחרור מפקיעין מידי שיעבוד', היינו דוקא בקדושת הגוף [כגון שהקדיש בהמה לקרבן] שאין לה פדיון ואינה ראויה לפקוע, אבל בקדושת דמים [כגון שהקדיש שדה לבדק הבית] שיש לו פדיון וראויה לפקוע, השיעבוד מפקיע את הקדושה (ע"פ רש"י כאן ותוס' גיטין מ, ב ד"ה הקדש).

ודין זה שקדושת הגוף מפקיעה את השיעבוד, הוא רק לרבא שסובר 'מכאן ולהבא הוא גובה', אבל לאביי ש'למפרע הוא גובה', השיעבוד מפקיע את הקדושה (ע"פ תוס' שם, וראה בפני יהושע שם ד"ה תוס' בד"ה הקדש, מדוע הגמ' כאן לא אומרת נפק"מ בין אביי לרבא האם קדושת הגוף מפקיעה את השיעבוד). ויש סוברים, שגם לאביי שסובר 'למפרע הוא גובה', קדושת הגוף מפקיעה את השיעבוד, כיון שרק לאחר הגביה מתברר שהגביה היא למפרע מזמן ההלוואה, ומכיון שהבהמה קדושה בקדושת הגוף לפני הגביה, אינו יכול לגבותה בחובו ולהפקיע את הקדש, כיון שאי אפשר לזכות בדבר הקדוש בקדושת הגוף [כשם שאי אפשר לזכות באיסורי הנאה ובבן חורין] (קהלות יעקב גיטין ל, ע"פ רמב"ן ורא"ש, ראה שם ביאור נוסף, וראה עוד שפת אמת).

דְּזִבְיוֹן מַלְוָה וְקִדְשֵׁי מַלְוָה את הקרקע המשועבדת לו ולא הקדיש את החוב (רש"י), ומשמע שאפשר להקדיש את החוב עצמו (קצות החושן סו, ב ושפת אמת בדעת רש"י). ויש סוברים, שמדאורייתא אי אפשר להקדיש או למכור חובות, ורק מדרבנן תיקנו מכירת שטרות להדיט, אבל להקדיש לא תיקנו, כיון שאין בזה כל כך צורך הקדש (תוס' ב"ב עו, ב ד"ה קני, וראה שם שהוכיחו כן מהסוגיא שלנו, וראה עוד קהלות יעקב שם לה).

אֲבִי אִמְרָ לְמַפְרַע הוּא גּוֹבֵה בֵּינָן דְּמִטָּא זְמַנְהָ וְלֹא פְרָעִיהָ וְכוּ', ולמאן דאמר שיעבודא דאורייתא, דין זה הוא בין במלוה על פה ובין במלוה בשטר, בין כשגבה קרקעות ובין כשגבה מטלטלין, שהרי השיעבוד חל מדאורייתא בכל אלו, ורק מדרבנן אין גובים מלקוחות במלוה על פה או במטלטלין, ואם כן באופן שגבה אותם מהלוה, שייך לומר בהם למפרע הוא גובה (רבינו דוד בת' השני, וכע"ז בבעל המאור ט, ב מדפי ה"ר"ף, וראה עוד שיעורי רבי שמואל ב"ב ב, סא). ויש סוברים, שרק במלוה בשטר שגובה קרקע, סובר אביי למפרע הוא גובה, כיון שהלוה אינו יכול להפקיע מהקרקע את השיעבוד של המלוה, אבל במטלטלין לא שייך לומר למפרע הוא גובה, כיון שהלוה יכול למכרם ולהפקיע מהם את השיעבוד (רבינו דוד בת' ראשון; ח"י ה"ק, וראה עוד להלן ד"ה אי אמרת). [וראה ביאורנו לעיל (ל ע"ב ד"ה ג' איתמר) האם דברי אביי הם גם בשיעבוד סתם או דוקא באופנים מסויימים של שיעבוד מפורש, וראה שם עוד שיש סוברים שבשיעבוד מפורש גובה למפרע גם למאן דאמר שיעבודא לאו דאורייתא].

בֵּינָן דְּאִילּוּ הוּוּ לִיהּ זְוִי הָוָה מְסַלֵּיק לְהוּ בְּזוּזֵי וְכוּ', ומשמע שאם אינו יכול לסלקו בזוזי, כגון שור תם שגובים רק מגופו, מודה רבא שלמפרע הוא גובה (תוס' גיטין מ, ב ד"ה הקדש).

אִישְׁתַּחַתְּ דְּהֶשְׁתָּא קָא קָנִי, כיון שבזמן הפירעון הוא יכול לפרוע את החוב בכסף ולא בקרקע, ומשמע שאם הלוה לא פרע את ההלוואה בזמן הפירעון, מודה רבא שיכול המלוה למכור את